

FÖRSVARsutskottet

Utlåtande 3/1995 rd

Regeringens proposition 72/1995 rd

Till Statsutskottet

I det syfte som anges i 18 a § 3 mom. arbetsordningen för riksdagen har riksdagens biträdande generalsekreterare genom en skrivelse av den 19 september 1995 sänt ett utdrag ur riksdagens beslutsprotokoll om regeringens proposition nr 72/1995 rd om statsbudgeten för 1996 till försvarsutskottet. Utskottet beslutade vid sitt möte den 28 september 1995 avge utlåtande i ärendet till statsutskottet beträffande de delar som gäller försvarsministeriets förvaltningsområde.

Med anledning av ärendet har utskottet hört ekonomidirektören Pekka Mattila och ekonomiplaneraren Mauri Rauhala vid försvarsministeriet, översten Ismo Turunen och översten Juha Visamo vid huvudstaben, överstelöjtnanten Arto Kotro vid Staben för Östra Försvarsområdet, kommandören för Åbo och Björneborgs militärlän, generalmajor Hannu Särkiö, kommandören för Helsingfors Luftvärnsregemente, överstelöjtnant Kari Siiki, ordföranden Pekka Kouri vid Officersförbundet r.f., vice ordföranden Risto Järvinen vid Päälystöliitto ry, ordföranden Pirkko Mattila vid Puolustusvoimain Henkilökuntaliitto ry och lönesekreteraren Keijo Kaleva vid Valtion ja erityispalvelujen ammattiliitto VAL ry.

Regeringens proposition

Försvarsministeriets förvaltningsområde föreslås få 8 834 miljoner mark i anslag för 1996. Ungefär 100 miljoner mark av anslaget går till andra ändamål än det militära försvaret. Det totala anslaget för anskaffning av försvarsmateriel uppgår till 3 461 miljoner mark. Härav utgör jaktplansanskaffningens andel inklusive anslaget för förändringar i index och valutakurser 2 402 miljoner mark. Av materielanskaffningsfullmakterna går ungefär 66 procent 1996 åt för jaktplanssystemet. För nyförvärv och kompletteringar inom försvarsgrenarna och vapenslagen avsätts 270 miljoner mark.

Anslaget för omkostnader uppgår till 5 073 miljoner mark, varav enbart löner utgör ca 3 017 miljoner mark. Nästa år får personalen inom detta förvaltningsområde uppgå till högst 20 001 årsverken. Personalnedskärningarna i samband med rationaliseringsprogrammet kommer enligt propositionen att genomföras med hjälp av naturlig avgång.

Regeringen föreslår 200 000 dagar för repetitionsövningar, dvs. ungefär 55 procent av målet för utbildning för reservister. Enligt propositionen kommer åtminstone 82 procent av bevärsåldersklassen att utbildas.

Byggnadsanslagen stiger för att förhindra att byggnadsbeståndet inom försvarsministeriets förvaltningsområde förfaller och för att delvis tillgodose behovet av tillbyggnader. Anslagen för 1996 uppgår till 187 miljoner mark.

Utskottets ställningstaganden

Allmänt. Enligt vad utskottet har erfärut har budgetramen för det militära försvaret minskat enligt gängse värde med inemot en miljard mark sedan 1992. Anslaget ökar jämfört med 1995 (inklusive tilläggsbudgeter) med ungefär 500 miljoner mark. Samtidigt ökar dock jaktplanens andel med ca 900 miljoner mark, dvs. i själva verket minskar övriga anslag med 400 miljoner mark. Efter en översyn av anställningsvillkoren kommer försvarsministeriet visserligen att få knappt 100 miljoner mark mer i den slutliga budgeten för 1996 än i propositionen.

Personal och utbildning. Under de fem senaste åren har personalen inom försvaret skurits ned med 1 650 personer. Enligt vad utskottet har erfärut fortsätter rationaliseringarna och ytterligare ungefär 400 personer skall bort. Utskottet framhåller att försvarsförvaltningen trots rationaliseringarna måste få behålla så mycket personal som behövs för arbetsuppgifterna. De måste

förankras i totalekonomiska kalkyler och ett absolut krav bör vara att personalneddragningarna medför faktiska besparingar inom statsekonomin. Fasta anställningar får inte ersättas med sysselsättningsarbetskraft.

När civilpersonalen skärs ner sätts beväringarna in på t.ex. övervaknings-, jour- och vaktuppdrag, vilket kan leda till problem med bl.a. ansvarsfrågorna. Att anlita värnpliktiga för sådana arbetsuppgifter kan inte motiveras vare sig med deras utbildning, försvarsmaktens verksamhet eller sysselsättningsaspekter.

Det är inte bra för beväringarnas motivation och utbildningsambitioner att fält- och stridsmanövrar fortfarande måste skäras ner. Truppövningarna blir allt färre och de resterande övningarna förläggs allt oftare till garnisonerna i stället för att genomföras i terrängförhållanden. De enskilda beväringarna får fortfarande god utbildning men de får inte i tillräckligt hög grad öva situationer där de ingår i eller leder en trupp. Också utbildarna får sämre yrkeskompetens och de som hemförlovas blir en reserv med sämre utbildning än tidigare. Mobiliseringsorganisationen kan alltså upprätthållas, men utbildningen av trupper för det lokala försvaret och av underhållstrupperna är helt utslagen i flera militärlän. Utskottet finner det viktigt att antalet dygn för repetitionsövningar kan höjas och senast 1997 komma närmare den nivå som nämns ovan.

Materiel och fastigheter. Enligt propositionen rustas åtminstone 80 procent av den förvärvade materielen upp så att den kan användas eller lagras. Enligt vad utskottet har erfårit finns det en del problem framför allt med reservdelar till fordon, och allt fler fordon är oanvändbara och måste flyttas över till depåer. Försvaret har dessutom brist på lagerutrymmen, och en stor del av utrustningen måste därför förvaras utomhus.

Även om försvaret får högre anslag för byggnadskostnader än 1995, kommer anslaget för 1996 att bara utgöra drygt hälften av anslaget på 330 miljoner mark som användes 1992. Det föreslagna anslaget räcker till stödstrukturer för de nya jaktplanen de närmaste åren och till de flesta anläggningar i anknytning till försvarets rationaliseringsprogram. I övrigt kan byggprojekt genomföras i mycket begränsad omfattning.

Kasernerna vid flera truppförband är i oöverskådligt dåligt skick, särskilt fastigheter från 1960- och 1970-talen, som har mögel- och fuktskador. Om de inte repareras omedelbart utsätts de som arbetar och bor där för hälsorisker och yrkes-

sjukdomar, vilket i slutändan betyder större kostnader för samhället.

I dessa tider av massarbetslöshet har det använts mindre sysselsättningsanslag från arbetsministeriet för anläggande och ombyggnad av försvarsmaktens fastigheter än under högkonjunkturen. Enligt vad utskottet erfårit har försvaret ett stort antal byggnadsprojekt som kunde starta snabbt och ge många människor arbete. Problemet med den finansiering från justitieministeriet som är avsedd att sysselsätta fångar har varit att pengarna av praktiska skäl måste gå bara till de orter, där arbetskolonierna för fångar finns. Det mest praktiska vore att anläggningsanslagen för försvaret kunde budgeteras under försvarsministeriets förvaltningsområde, vartill de så väl som möjligt kunde användas enligt försvarsmaktens behov.

Försvarsmaterielindustrin. I propositionen framhåller regeringen att ett av de viktigaste resultatmålen när det gäller försvarsministeriet är att 1996 säkerställa den inhemska försvarsmaterielindustrin, som spelar en viktig roll för vår försvarskapacitet, och att produktionen kan fortsätta fungera i kristider. Utskottet anser det vara beklagligt att försvarets nya beställningsfullmakt för bättre forskning och produktion i Finland inte kunnat inbegripas i försvarsbudgeten enligt målformuleringen ovan. Därigenom får försvaret allt sämre beredskap att möta framtida utmaningar samtidigt som det finns risk för att den finländska försvarsmaterielindustrin radikalt minskar. Utan beställningar i Finland föråldras kunnandet inom denna sektor, och tidigare utvecklingsinvesteringar blir oanvändbara samtidigt som exportpotentialen för nya produkter går förlorad. Om försvarsministeriets beställningsfullmakter hade tagits med i budgeten, hade en fortsatt försvarsmaterielproduktion kunnat säkerställas i vårt land, större upphandlingar, som av allt att döma infaller år 2000, kunnat förberedas och produktionen byggas ut och moderniseras. Försvarsutskottet menar att det är absolut nödvändigt att beställningsfullmakten tas in i budgeten för 1997.

Övrigt. Förmånerna för beväringar har i praktiken frysts på 1991 års nivå. Försvarsutskottet refererar till sina tidigare ståndpunkter att beväringarnas ekonomiska förmåner måste höjas till samma nivå som för civiltjänstgörare.

Försvarsutskottet framhåller att försvaret trots ovan listade brister har kapacitet att upprätthålla sina viktigaste funktioner. Enligt vad utskottet har erfårit kommer utbildning för bevä-

ringar och personal samt utbyggnad av viktiga datasystem att ha högsta prioritet 1996. Försvarsmaktens personal har fortfarande hög yrkesskicklighet.

Helsingfors den 19 oktober 1995

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Lamminen, medlemmarna Immonen, Kekkonen, Korteniemi, Lindqvist, Mähönen,

På grundval av det ovan sagda anför försvarsutskottet vördsamt

att statsutskottet bör beakta vad som sägs ovan när det utarbetar sitt betänkande.

Nurmi, Partanen, Pesälä, Piha, T. Pohjola, Pykäläinen, Tiilikainen och Viitamies samt suppleanten Jääskeläinen.

Avvikande åsikt

Jag anser det vara misslyckat att dra ner på anslaget för försvarsmaktens omkostnader. Det är uppenbart redan nu att arbetet har blivit lidande på grund av nedskärningarna. Försvarsmaktens åtaganden och plikter kräver större anslag under de närmaste åren. Om anslagen för omkostnader inte stiger under kommande år, kan

man räkna med att t.ex. beväringarna får sämre trygghet i fredstid och att försvarspersonalen utsätts för hälsorisker, bl.a. på grund av mögelskadade byggnader. Också Centralmilitärsjukhuset kräver snabba reparationer (fuktskador). En ökning av anslagen måste riktas in på omkostnaderna, eftersom fler människor då får arbete.

Helsingfors den 19 oktober 1995

Tuija Nurmi

